

Bulders kermis.

Bij mijn veelvuldig omdolen in het fraaije Zutphensche kwartier, alwaar ik eene reeks van jaren, in het schoonste jaargetijde, mijn' jeugdigen leeftijd zoo genoeglijk wegdroomde en aan welk liefelijk oord mij, behalve de zoete herinnering dier genotrijke dagen, de teederste banden der innigste vriendschap blijven verbinden; in dat oord heb ik menigwerf hooren gewagen van de zonderlingste aloude volksgebruiken, tiendregten, heeren-diensten, enz., blijkbaar uit den ouden leentijd afkomstig en die, vooral wat de laatstgemelden betreft, in zich zelve even vreemdsoortig zijn als het ceremoniëel, hetwelk bij derzelve heffing wordt in acht genomen, kluchtig is; en wel dermate, dat het aanhooren der naïve beschrijving van dit een en ander, mij dikwijls de lever deed schudden; terwijl de uitoefening dier zonderlinge regten, hoe bezwaarlijk dezelve, naar mijn inzien, met de beginselen van ons tegenwoordig staatsregt schijnt te kunnen worden overeengebragt, nogtans tot op den huidigen dag plaats vindt.

Zonder deswege in diepere beschouwingen te treden, zal ik mij thans slechts bepalen bij zeker oud gebruik of volksfeest,

hetwelk jaarlijks, en wel op Hemelvaartsdag, onder de benaming van *Mulderskermis*, door de gemeenten *Hengelo* en *Zelhem* gemeenschappelijk wordt onderhouden en gevierd; een gebruik, dat, hoewel dan ook aan de bovenbedoelde instellingen eenigzins verwant, echter uit den aard der zaak minder potsig is en ongetwijfeld een meer weldadig doel ten grondslag heeft.

Op vele boerenerven in de beide opgemelde gemeenten, ligt het zonderlinge *servituut*, dat de tijdelijke bruiker of pachter van zoodanige plaats verplicht is, om bij gelegenheid dat de *Mulderskermis* invalt, een groot roggenbrood te bakken, en zulks te behoeve der schamelen onder de ingezetenen van *Hengelo* en *Zelhem*. Hierbij heeft ieder hunner volkomene vrijheid, dat brood zoo groot en zwaar te maken, als hij verkiest; doch in geen geval vermag hetzelfde minder dan twee en twintig pond wegen (1). Zoodanig toegerust, begeven al deze *contribuabelen* zich, na de middagkerk, ter bekwamer tijd, met het door hem te leveren brood, naar de *Hengelsche Mullen*, (de korenmolen van Hengelo) welke bijkans halfweg *Hengelo* en *Zelhem*, in eene zeer aangename en niet onaanzienlijke streek, gewoonlijk de *Hengelsche Enk* genaamd, is gelegen; zijnde dit een ruim veld, alwaar het koren welig groeit; en betwelk eene uitgestrektheid van verscheidene honderd bun-

(1) De hier bedoeld wordende ponden is geen Nederl. maar oud gewigt.

ders bouwland bevat. Deze liefelijk golvende graanzee wordt aan alle zijden door de verrukkelijkste boschjes, buitenverblijven en landgoederen bepaald, en strekt zich, van het Noorden naar het Zuiden voortlopende, tot in de gemeente *Zelhem* uit. Aan de *Hengelsche mullen* dan, of liever aan het daarbij gelegene *Muldershuus*, (het huis of de woning van den molenaar) stroomen nu de nijvere broodaanbrengers te zamen, als bijen, die met hunnen oogst den korf komen vullen. Maar ook de burgemeesteren der beide gemeenten, laten zich daar ter plaatse vinden, benevens de predikanten, pastoors en diaconen of armmeesters; ten overstaan van welke heeren de aangebragte brooden, door den schoolmeester naauwkeurig worden gewogen. Ieder huisman, wiens brood nu mogt blijken minder dan de bepaalde twee en twintig pond te wegen, verbeurt voor ieder onderpond eene boete van dertig cents; terwijl hij daarentegen, wiens brood het zwaarst wordt bevonden, eene flesch witten wijn als premie erlangt. Daarop wordt dit gezamenlijke brood, hetwelk soms wel eene massa van vijf duizend pond bedraagt, onder de armen verdeeld; — Het zwaarste brood maakt evenwel aanvankelijk hiervan eene uitzondering, dewijl dit volgens een aangenomen regt, bij benrten, om het andere jaar, of aan den burgemeester van *Hengelo* of aan dien van *Zelhem* wordt toegekend; doch deze heeren maken zeer zelden van dit voorregt gebruik, en staan ook dit gevaarte, hetwelk, als het graangewas voordeelig is uitgevallen, nu en dan wel

twee honderd pond weegt, heuschelijk aan hunne minder door het lot begunstigde natuurgenooten af.

In dit jaar 1843, was het zwaarste brood minder kolossaal dan zulks anders meestal het geval is: hetzelfde haalde slechts honderd en vijf pond.

Het is niet te miskennen, dat deze broodkermis eene allezins nuttige strekking heeft, die haar voortdurend bestaan wenschelijk doet zijn; immers, aan alle armen der onderscheidene gezindheden, zoo bedeeden als onbedeeden, staat het vrij, hun aandeel te komen halen; zij blijven dan ook zelden in gebreke aan deze roepstem gehoor te geven, en velen verheugen zich bij het naderen van dien dag, reeds bij voorraad, denzelfven als een' feestdag te gemoet ziende. — En inderdaad, ofschoon deze handeling tot geen uitgelaten vreugdbetoon aanleiding geeft, maakt het aandeel, hetwelk ook de meer gegoede ingezetenen in deze vreugde nemen, dezen dag altijd tot een genoegelijk volksfeest, hetwelk allen tot vreugde stemt en steeds vreedzaam eindigt, zonder in *bachanaliën* te ontaarden.

Non semper erunt saturnalia, en ik zou dus hiermede mijn zwaarwichtig vertoog kunnen eindigen, ware het niet, dat na den afloop van *Mulderskermis*, een ander landelijk feest te spoedig weder op handen is, om ook daarvan niet nog met een enkel woord te gewagen. Op den tweeden pinksterdag namelijk, is er voor de Hengelsche landjeugd een soort van feest, hetwelk den naam van *Pinksterbier* draagt; alsdan wordt er een

mast opgerigt en op den vogel geschoten. De schutter, die het geluk heeft den vogel te treffen en van den mast af te schieten, is *koning*, en kan zich uit de landmeisjes eene *konigin* kiezen naar welgevallen; vervolgens is men den geheelen dag en avond vrolijk, en men danst dat het klinkt. Dit feest heeft in zeker opzigt, veel overeenkomst met dat, hetwelk op den tweeden dag van de kermis te *Hengelo*, die den 6^{den} Juli invalt, plaats vindt; met dit onderscheid, dat alsdan geen vogel maar eene houten schijf het doel is waarop de schutters hunne bekwaamheid in het behandelen van het geweer aan den dag leggen; voorts, dat de dorpingen alleen en uitsluitend bevoegd zijn naar het koningschap te dingen, gelijk ook geene andere dan de dorpsmeisjes tot *konigin* verkiesbaar zijn; en eindelijk, dat dit feest met meer omhaal van optogten en dergelijke plegtigheden vergezeld gaat, en er ook vele grapjes bij plaats vinden, die men wel is waar, niet geheel ten onregte, zouteloos zou kunnen noemen, maar ook daarentegen onschadelijk zijn en den landbewoner op eene onschuldige wijze vermaken.

Het zou inderdaad niet onbelangrijk zijn, wanneer eene bekwame pen, der zake kundig, zich eens bepaaldelijk verledigde, eene beschrijving te geven der onderscheidene landelijke feesten en volksgebruiken, als ook der vele zoogenaamde *Bieren*, waarvan het bovengemelde *Pinksterbier* er één is, en der *Moalen*, als daar zijn *Dakmoal*, *Steenmoal*, *Mestmoal* en

vele anderen, die in het kwartier Zutphen op bepaalde of onbepaalde tijden plaats vinden; maar ook dat schoone en vruchtbare oord, zelfs in deszelfs inderdaad rijke verscheidenheid van fraaije en grootsche natuurtafereelen, aanzienlijke gewrochten van bouwkunst en belangrijke voorwerpen voor geschiedenis en oudheid die hetzelfde bezit, nader deed kennen; voorzeker zoude zulks geene onbelangrijke resultaten opleveren, en voornamelijk strekken om ook dat gedeelte van het schoone Gelderland meer naar waarde te doen schatten, en tevens geen ongunstig licht verspreiden over de zeden en het volkskarakter van de waarlijk goede menschen, welke die liefelijke landstreek bewonen; eene landstreek toch, die door velen nog te weinig gekend of naar waarde geschat wordt, en daarom, zelfs nog in onze dagen, hoe ten onregte dan ook, met den min vleijenden en allezins ongepasten naam van Achterhoek wordt aangeduid.

Amsterdam,

C. H. HOVING.

Juni 1843.